

<https://doi.org/10.37919/0201-419X-2023.98.7>

УДК 811.161.2'06

РОЗШИРЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ МОВИ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022–2023 рр.

КОНОНЕНКО
Ольга Вікторівна,

методист мовно-літературної
освітньої галузі,
Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти;
вул. Римського-Корсакова, 5,
м. Суми, 40007;
e-mail: olgakononenko2706@ukr.net
ORCID: 0009-0003-6530-8962

Olha
KONONENKO,

methodologist of the linguistic and
literary educational branch,
Sumy Regional Institute of
Postgraduate Pedagogical
Education;
5 Rymkoho-Korsakova St, Sumy,
40007, Ukraine;
e-mail: olgakononenko2706@ukr.net

Підвищене зацікавлення проблемами розвитку словникового складу української літературної мови пояснено з погляду інтенсифікації суспільно-політичних та національно-культурних процесів в Україні. Мовні новотвори зосередили в собі весь спектр емоцій українського народу до агресора, його політичних поплічників у світі, а також ставлення українців до бездіяльності та пасивності переважної більшості росіян. Зокрема зауважено на оновленні військової лексики, на фіксації неологізмів, які стали індикаторами воєнного стану в Україні. Зроблено акцент на тих лексемах-індикаторах мовного розвитку, які є маркерами нової епохи та зміненого життя українського суспільства. Зауважено, що мотиваторами творення нових слів і фразеологізмів або ж розвитку в них додаткових значень стали прізвища відомих людей, їхні домінуючі ознаки та риси, актуалізовані топоніми. Виокремлено новітні запозичення. Сфокусовано увагу на своєрідному «мовному щиті», функцію якого виконують шиболети – кодові слова, що допомагають ідентифікувати окупантів.

Ключові слова: лексика, неологізм, шиболет, вторинна номінація, фразеологізм, військова лексика, суспільно-політична лексика.

Повномасштабне вторгнення російської армії в Україну спровокувало справжню хвилю словотворення, розширення семантики вже відомих слів. Як відомо, кожна епоха, кожний історичний період формують особливий лексикон, за яким потім упізнають той чи інший час економічного, політичного, культурного життя тієї чи іншої спільноти. І чим важливіша епоха для певного суспільства, чим більше насичена вона життєво важливими подіями, тим активніше реагує мова творенням нових слів.

Мовознавці вважають, що поява неологізмів може бути спричинена тим, що «або з'явилася потреба в слові, знакові нового поняття (яке саме по собі й потреба в якому завжди передує слову), або постала необхідність поповнення того чи іншого семантичного поля новою чи оновленою функціональною одиницею, або ж новий (додатковий чи оновлений) зміст старого поняття (тобто нова семема) вимагає нової форми, отже, нового слова» [Жайворонок 1999: 33].

Зокрема О.А. Стишов трактує неологізми як слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їхні значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для позначення нових реалій і понять, периферійних номінацій, актуалізація яких зумовлена соціальними і територіальними чинниками функціонування літературної мови, а також okazіоналізми (індивідуально-авторські новації), використані одноразово в мовній практиці певного автора, видання, редакції чи в конкретному тексті. Новизну цих номінацій усвідомлюють мовці [Стишов 2005: 18].

Російсько-українська війна кардинально змінила життя багатьох людей, викликала шквал негативних емоцій, змусила знайомитися з тими реаліями, які переважна більшість мирного населення України не знала, займатися тими видами робіт, які не були раніше у сфері їхньої професійної зацікавленості. Зрозуміло, що не забарилася і така реакція соціуму на зміни, як поява новотворів. Насамперед ідеться про номінації осіб з образливою конотацією. Вже маркерами подій початку російсько-української війни 2014 року стали новотвори на позначення українців *майдауни*, *майдануті* 'прихильники Євромайдану', *карателі* 'українці, які мали знищувати російськомовних громадян', *жидобандерівець* 'людина (не обов'язково єврей-

ської) національності, яка є патріотом України', *правосеки* 'прихильники громадського руху «Правий сектор»', *націонал-зрадники* 'російські громадяни, які не підтримують офіційну ідеологію РФ', *фашистська (київська) хунта* 'українська проєвропейська влада' та ін. Так само продуктивним був процес творення номінацій для позначення нових реалій, суспільних відносин, що виявлялися в діяльності противників збереження незалежності України, як-от: *колоради* 'прихильники Росії, що використовують Георгіївську стрічку як розпізнавальний знак, що кольором нагадує забарвлення колорадського жука', *сепари* 'особи, що закликають до відокремлення частини Української держави та беруть участь у суспільно-політичних, воєнних діях, спрямованих на відокремлення територій від України', *ватники* 'люди з (пост)радянською ментальністю, які широко не розуміють, навіщо існує держава Україна', *беркутята* 'представники спецпідрозділу «Беркут»', *зелені чоловічки* 'російські військові без розпізнавальних знаків'.

У період із лютого 2022 року в українській мові народилися нові номінації для позначення загарбників: *ваньки, консерви, няш-мяш, орки, пуглерівці, пушкіністи, пуглерюгенд, рашисти, рузкі, русня, русо-нацисто, свинособаки, тікток-війська, з-окупанти* та ін.

Окрему групу неологізмів утворюють глузливі прізвиська та перифрази на позначення очільника Росії – В. Путіна. Різні домінуючі ознаки чи риси названої особи були покладені в основу вторинних номінацій: зріст (*злісний курдупель, лілі-путін, недомірок, недопалок*), недовіра до оточення (*бункерний хробак, кадебістський маніяк*), психічний стан (*божєвільний із ядерною кнопкою*), жорсткий стиль управління та неповага до прав інших (*кремлівський терорист, рашистський фіурер, гебіст-рашист, путіночет, путлер, лаптенфіурер, хапутін, капутін, пітерський гопник, директор бюро ритуальних послуг*), фізичний стан (*старий кабаєв, бліда міль*), розумові здібності (*голомозий вождь*) та ін.

Активізовано утворення вторинних номінацій на позначення країни-агресора – Росії – з метою уникання офіційного найменування і ословлення ставлення до вчинених дій: *оркістан, Мордор* (місце, звідки походили орки), *терраша*.

В умовах повномасштабної агресії-2022 мова актуалізувала одну з провідних своїх функцій – стала ідентифікатором національної приналежності, маркером, що визначає «свого» і «чужого» в російсько-українській війні, яка триває далі. Саме тому в мовній практиці актуалізувалися слова для ідентифікації окупантів за допомогою кодових слів – «шиболетів». **Шиболет** (з іврити – течія) – характерна мовна особливість, за якою можна впізнати групу людей (зокрема, етнічну), своєрідний «мовний пароль», який несвідомо видає людину, для якої її мова – нерідна. Таку функцію взяли на себе власне українські лексеми-ідентифікатори національної належності людини: *паланиця, молодиця, світлиця, суніця, киця, нісенітниця, укрзалізниця, веселка, філіжанка, гаманець, вештатися, духмянний, непереливки, кмітливий, пущьвірінок, обценьки, теревенити, телепень, подоляночка, пательня, балаканина, рушниця, рахівниця, кохання, хлібина, нікчема, перекотиполе* тощо.

У період російсько-української війни, що активізувалася 2022 року, поповнився і фразеологічний склад мови новими сталими виразами: *завести трактор* ‘найнеочікуваніший аргумент у будь-якому діалозі; застосування засобів для боротьби, яких ніхто не очікує’; *закопати банки в землю* ‘переживати злидні’; *не будь москалем!* ‘не будь поганцем!’; *у погріб під гради* ‘коли виходу немає’; *як долар у Росії* ‘дуже дорогий’; *як з Миколаєва на Одесу* ‘коли щось не отримується’; *як Київ за три дні* ‘ніколи’; *як Кім у вихідний* ‘дуже старанно працювати’; *затрідні / за три дні* ‘поставити собі нереальні плани та щиро вірити в їх успіх’ та ін. Трансформувалася семантика відомих усталених сполук: *чисте небо* ‘небо без ракет і без ворожих безпілотників’ (зам. ‘мирне небо’, ‘відсутність життєвих тривог’).

В усній і писемній практиці усталилася, поширилася як загальноновживана етикетна формула привітання *«Слава Україні! – Героям слава!»*. Дослідники стверджують, що цей вираз з’явився наприкінці XIX ст. у студентських колах. Перша згадка помічена в модерній українській політичній партії – Революційна українська партія (РУП). Виявляється, так пізнавались між собою ті, хто працював тоді на благо української справи. У 2018 році уряд України офіційно затвердив «Слава

Україні!» як вітання в ЗСУ та Національній поліції. Тож цей народний вислів має багату історію та маркує боротьбу українців за незалежність протягом століть. Саме в цих гаслах ми несемо пам'ять давніх подій, які сформували нашу державу.

«Доброго вечора, ми з України!» – культове привітання для українців. Відома фраза (вислів) увійшла в український побут із музичного треку від гурту PROBASS Δ HARDI після російського вторгнення в Україну в 2022 році. Автором фрази є український музикант, фронтмен і вокаліст гурту «ДахаБраха» Галаневич Марко.

Нова українська армія – це насамперед люди, а вже потім озброєння та військові стандарти. Тому наші полегли оборонці – особистості, гордість і честь України. Генштаб ЗСУ прийняв рішення змінити старе радянське кодування «Вантаж 200» на фразеологізм «*На щиті*». Зауважимо, що фразеологізм «зі щитом або на щиті» означає заклик перемогти, досягти мети або загинути зі славою. Він з'явився у Стародавній Спарті, де полегло в бою воїна, імовірно, несли з поля битви на його щиті.

У період повномасштабного вторгнення РФ на територію нашої країни усі свої негативні емоції, презирство, злість і ненависть до загарбників українці висловили фразою «*Російський військовий корабель, іди...*» (тобто напрямом, який вказав прикордонник острова Зміїний російській армії). Сьогодні цей вислів, безперечно, є маркером ситуації, першої фази військової агресії проти України, гаслом воєнного часу, який повторюють навіть діти.

У щоденну практику увійшли військові вигуківі звороти-попередження «*Повітряна тривога!*», «*Загроза артобстрілу / ракетного обстрілу!*». 23 листопада 2022 року Росія здійснила масовану ракетну атаку по об'єктах критичної інфраструктури України. Це призвело до відключення електроенергії для майже усіх споживачів в Україні, як наслідок – нове слово *блекаут* (англ. blackout) у загальноновживаній практиці. У зв'язку з масованими обстрілами критичної інфраструктури з боку Росії під час російсько-української війни українська влада в листопаді 2022 року ініціювала проект «Пункт незламності» (щодо організації місць, де передбачені обігрів, надання води, електрики,

мобільного зв'язку тощо). Отже, поширилася нова сполука на позначення громадських місць: *пункти незламності*.

Серед суспільно-політичних неологізмів новітньої фази російсько-української війни виокремлюємо групу слів, поштовхом до творення яких слугували прізвиська визначних політичних діячів чи відомих публічних фігур, напр.:

арестовлення – заспокійливе повідомлення; навіювання спокійних думок (від прізвиська радника Президента України на початку повномасштабного вторгнення О. Арестовича);

байденотерапія – аргументовне переконання і схилення на свій бік (від прізвиська Президента Америки Байдена);

відбандерити – убити (від прізвиська українського героя С. Бандери);

кадирити – вдавати з себе того, ким ти не є і не можеш бути насправді (від прізвиська російсько-чеченського військового ватажка Р. Кадирова);

кімити – зберігати оптимізм навіть у найскрутніші та найважчі часи (від прізвиська голови Миколаївської обласної державної адміністрації В. Кіма). Слово *кімити* має ще значення процесу створення оптимістичних відео про перемогу та нездоланність українців;

макронити – робити дуже стурбований вигляд щодо певної ситуації, усім це показово демонструвати, але дієво не впливати на поліпшення справ (від прізвиська Президента Франції Е. Макрона);

меркелювати – вирішувати вигідні ті чи інші питання будь з ким (від прізвиська політичної діячки ФРН А. Меркель);

путінферштитеєр (Putinverstehet) – той, хто розуміє Путіна й намагається пояснити або виправдати російського президента та його політику (від прізвиська Президента Росії В. Путіна);

пушкінопод – знесення пам'ятників російським культурним діячам та перейменування топонімів з їхніми іменами (від прізвиська російського письменника О. Пушкіна);

шойгувати – вдавати, що все добре й під контролем, коли це не так (від прізвиська міністра оборони Росії С. Шойгу); *шойгуванням* називають процес, коли людина зникає безвісти, а інші вдають, ніби нічого не сталося.

Військова лексика та термінологія поповнилася словами, які тепер використовують не лише в зоні бойових дій на Сході України. Це назви операцій, штабів, найменування компаній, новітньої бойової зброї, військових ударів тощо. З огляду на те, що сфера військової діяльності дуже велика й поділяється на різні самостійні галузі, існує безліч тактичних, організаційних, військово-технічних термінів, пов'язаних із діяльністю різних родів військ та видів збройних сил тощо.

Розширився військовий лексикон на позначення зброї та техніки:

Байрактар (Bayraktar TB2) – турецький ударний оперативно-тактичний безпілотник. Назва мотивована прізвиськом генерального директора компанії Baykar Defence – Халуком Байрактаром;

Джавелін (FGM-148 Javelin) – протитанковий ракетний комплекс, який відомий українським бійцям ще з 2018 р. Javelin розроблявся у 80-ті рр. у США і створювався спеціально для того, щоб знищувати радянські танки з урахуванням їхніх особливостей, тактики використання, специфіки місцевості, де цей комплекс застосовуватиметься;

Shahed-136 – іранський бойовий безпілотник, збудований за схемою «летюче крило». Українці називають їх дрон-камікадзе, «мопед» (за характерний звук, який видає безпілотник під час польоту) або «балалайка»;

Leopard 1 – основний бойовий танк другого покоління, був розроблений та виготовлявся в Західній Німеччині;

Leopard 2 – німецький основний бойовий танк третього покоління.

Офіційні власні назви мовна практика трансформувала в загальні, як-от: *байрактар*, *джавелін*, *шахід*, *леопард* і под.

Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну актуалізувалася й інша термінологічна лексика на позначення вітчизняного та іноземного озброєння. Переважній більшості українців відомі такі терміни як: *кулемет Калашникова*, *осколкова граната*, *ручний гранатомет*, *автоматичний гранатомет*, *зенітна установка*, *протитанкова керована ракета «Конус»*, *керований міномет*, *самохідний міномет*, *баштова кулеметна установка з дистанційним керуванням*, *бойовий модуль «Іва»*

(«Грім», «Десна», «Воля-Д»), безпілотник «Фантом», бойова роботизована платформа «ЛАСКА», броневий автомобіль «Отаман», комплекс крилатих протикорабельних ракет «Нептун», реактивна система залпового вогню «Град», авіаційні керовані ракети «повітря – повітря» Р-27, безпілотні авіаційні комплекси та ін. Ця лексика стала невіддільна від інформаційного буття українського суспільства.

Суспільно-політичні зміни в Україні привернули увагу мовної спільноти до паронімів «воєнний» та «військовий», з якими пов'язана характерна сполучуваність.

Військовий – ‘який стосується війська, військовика’: аеродром, академія, аташе, база, виробництво, виставка, відомство, влада, госпіталь, дисципліна, дорога, дух, економіка, ешелон, завод, замовлення, заходи, звання, квиток, керівник, керівництво, корабель, кореспондент, лад, література, людина, медицина, могутність, можливості, моряк, об'єкт, обов'язок, оркестр, парад, перевага, підготовка, планування, поїзд, порядок, правило, присутність, радник, сила, служба, співробітництво, справа, статут, судно, таємниця, техніка, традиції, училище, форма, частина.

Воєнний – ‘який стосується війни, пов'язаний з нею’: авантюра, боротьба, випробування, вторгнення, втручання, дії, доктрина, загроза, закон, здобич, злочин, злочинець, зусилля, інтервенція, інтереси, історія, катастрофа, напад, небезпека, обстановка, операція, переворот, період, питання, підтримка, плани, події, політика, потенціал, приготування, проблема, провокація, режим, ситуація, стан, час.

Зауважимо, що можливе паралельне вживання «військовий» і «воєнний» з такими словами: блок, союз, суд, трибунал, диктатура, допомога, історія, машина, наука, промисловість, стратегія, тактика, теорія, зіткнення, мистецтво, витрати, потреби, умови, цілі.

Із військового середовища в загальномовну практику прийшли скорочені найменування, професіоналізми, жаргонізми. У ЗМІ, у розмовній мові вживається велика кількість аббревіатур, скорочень військових термінів, наприклад: *аембр* – аеромобільна бригада, *мбр* – механізована бригада, *тбр* – танкова бригада, *БМ (БМП)* – бойова машина (піхоти), *БМД* – бойова

машина десантна, *БПЛА* – безпілотний літальний апарат, *БРМ* (*БРДМ*) – бойова розвідувальна (броньована розвідувальна дозорна) машина, *БТР* (*БТР-Д*) – бронетранспортер (десантний), *ДВМП* – дистанційно встановлене мінне поле, *ДРГ* – диверсійно-розвідувальна група, *ЗКР* – зенітна керована ракета, *ЗСУ* – Збройні Сили України, *КАБ* – керована авіаційна бомба, *КП* (*ЗКП*) – командний (запасний командний) пункт, *КПП* – контрольно-перепускний пункт, *ППО* – протиповітряна оборона, *СВО* – «спеціальна військова операція» в Україні – евфемізм, який використовує влада Росії для позначення вторгнення в Україну, *ТрО* – територіальна оборона тощо.

Професійний жаргон військових розширив український загальнозживаний лексикон за рахунок таких назв із розширеною семантикою: *нуль* ‘лінія зіткнення з ворогом’, *передок* ‘перша лінія оборони війська’, *зеленка* ‘лісисто місце, де розташувалися військові підрозділи’. Метафоризувалися і відомі загальні назви *дискотека*, *дзеркальна тиша*, *приход*, *приліт*, *есемеска*, які вживають військові на позначення стану і способів бойових дій.

Новітні умови захисту рідної землі посилили відтопонімний словотвір. Зокрема, словоформи *чорнобаїти* / *начорнобаїти* вживали на позначення такого процесу: ‘регулярно знищувати велику кількість ворожої техніки та живої сили’ (мотиватором є назва села Чорнобаївка поблизу Херсона, де розташований аеродром, на якому базувалися війська окупантів, що були неодноразово знищені ЗСУ). З аналогічною семантикою вживали слова *відірпінити* (походить від назви міста Ірпінь), *перегостомелити* (від назви міста Гостомель), які відображають дух незламності українського народу, стійкості та мужності в ситуації захисту рідних міст і сіл.

Війна неминує породжує загибель військових і мирного населення. Для позначення бойових утрат агресора, як і самого процесу, в українській мові використовують лексеми *завдохотити*, *затрьохотити*, *відкобзонити*, *присвітити* (‘завдати втрат ворогові: поранити чи ліквідувати’), *Е-могила* (саркастичне найменування української державної програми зі знищення російських загарбників; назва утворена за аналогією до державної програми «ЄДопомога»).

Одиниці військового жаргону з оцінним компонентом, утворені за продуктивними моделями, розширили лексичний склад української усної розмовної мови. Наприклад: *дебахнулька* – ‘людина, яка через свій інтерес та стурбованість може спричинити дуже багато шкоди’; *натівець* – ‘людина, яка не дотримується своїх обіцянок’; *асвабадітелі* – (евфемізм) ‘російські окупаційні війська, поневолювачі’; *бандероль* – ‘посилка з України: мертвий окупант у мішку’; *загарпунимо* – ‘знищення російських військових кораблів’; *бандеромобілі* – ‘бойові автомобілі ЗСУ, що мають підвищену прохідність та оснащені великокаліберним озброєнням’; *кіберкозаки, кіберпартизани* – ‘спеціалісти, котрі працюють для нейтралізації ворога в кіберпросторі’; *диванні війська* – ‘домашні експерти з усіх на світі питань’.

Після вибухів на летовищі в тимчасово окупованому Криму в заголовках з’явилося одне з найдотепніших слів року – *бавовна*. Вторинна номінація на позначення ‘вибухів’, каламбур на заміну російському *хлопóк* (‘хлопающий звук’), що має омофон «хлопок», тобто українською мовою «бавовна». Евфемічна заміна пом’якшила сприйняття відповідних звуків як загрози життю росіян. Поряд з нею вживають і іронійне «бавовнятко».

Отже, українська мова активно зреагувала на всі зміни, пов’язані з новими реаліями російсько-української війни. Зафіксовані новотвори, запозичення, лексико-семантичні і словотвірні інновації виявили активність зовнішніх чинників щодо розширення словникового складу мови, увиразнили їх зв’язок із суспільно-політичними процесами. Новотвори періоду російсько-української війни 2022–2023 рр. закумулювали в собі весь спектр емоцій українського народу до загарбників, їхніх політичних поплічників у Європі та світі, а також ставлення українців до бездіяльності та пасивності переважної більшості росіян. Мотиваторами творення нових слів стали прізвища визначних політичних діячів чи відомих публічних фігур, їхні домінуючі ознаки та риси, а також український топонімікон, запозичення з військової сфери та ін. Проаналізований матеріал не вичерпує усього багатоманіття змін, що відбуваються в українському лексиконі,

оскільки воєнні дії не завершені, а це означає, що процес творення неологізмів, нових значень, сполук триває.

Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика.* 2022. № 2(32). С. 9–13.

Жайворонок В. Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць. *Мовознавство.* 1999. № 6. С. 32–46.

Карпіловська Є. Вплив інновацій на стабільність мовної системи: регулятори системної рівноваги. *Мовознавство.* 2008. № 2–3. С. 148–158.

Клименко Н. Новотворення чи мавпування? *Урок української.* 2004. № 10. С. 23–25.

Муромцева О. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині XIX – на поч. XX ст. Харків: Вища школа, 1985.

Стишов О. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). Київ: Пугач, 2005.

REFERENCES

Hrytsenko, S. (2022). Linguistic innovations of the Russian-Ukrainian war of 2022. *Bulletin Taras Shevchenko National University of Kyiv. Literary studies. Linguistics. Folklore studies*, 2 (32), 9–13 (in Ukr.).

Zhaivoronok, V. (1999). The lexical subsystem of the language and the meaning of linguistic units. *Movoznavstvo*, 6, 32–46 (in Ukr.).

Karpilovska, Ye. (2008). Impact of innovations on the stability of the language system: regulators of system balance. *Movoznavstvo*, 2–3, 148–158 (in Ukr.).

Klymenko, N. (2004). Neogenesis or monkeying around? *Urok ukrainskoi*, 10, 23–25 (in Ukr.).

Muromtseva, O. (1985). The development of the vocabulary of the Ukrainian literary language in the second half of the 19th century – at the beginning. 20th century Kharkiv: Vyshcha shkola (in Ukr.).

Styshov, O. (2005). Ukrainian vocabulary of the late 20th century (based on the language of mass media). Kyiv: Puhach (in Ukr.).

Статтю отримано 22.05.2023

Olha Kononenko

ENRICHMENT OF THE LEXICAL COMPOSITION OF THE LANGUAGE DURING THE 2022–2023 RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

The increased interest in the problems of the development of the vocabulary of the Ukrainian literary language is explained from the point of view of the intensification of socio-political and national-cultural processes in Ukraine. Linguistic innovations concentrated the entire spectrum of emotions of the Ukrainian people towards the aggressor, his political henchmen in the world, as well as the attitude of Ukrainians to the inactivity and passivity of the vast majority of Russians. In particular, attention was paid to the updating of the military vocabulary, to the fixation of neologisms, which became indicators of the state of war in Ukraine. Emphasis is placed on those lexemes-indicators of language development, which are markers of a new era and the changed life of Ukrainian society. It was noted that the motivators of the creation of new words and phraseology or the development of additional meanings in them were the surnames of famous people, their dominant signs and traits, actualized toponyms. The latest borrowings are highlighted. Attention is focused on a kind of “language shield”, the function of which is performed by shibboleths - code words that help to identify the occupiers.

The innovations of the period of the Russian-Ukrainian war of 2022–2023 accumulated in themselves the entire spectrum of emotions of the Ukrainian people towards the invaders, their political henchmen in Europe and the world, as well as the attitude of Ukrainians to the inaction and passivity of the vast majority of Russians. The motivators for the creation of new words were the surnames of prominent political figures or well-known public figures, their dominant features and traits, as well as Ukrainian toponymy, borrowings from the field of military equipment, etc. The analyzed material does not exhaust the whole variety of changes taking place in the Ukrainian lexicon, since the military operations are not over, which means that the process of creating neologisms, new meanings, and compounds continue.

Key words: vocabulary, neologism, shibboleth, secondary nomination, phraseology, military vocabulary, socio-political vocabulary.